

עמותת א.ס.ף עם הפליטים – מלחמת "חרבות ברזל"

עדכון אחרון: 26/11/2023

"כְּאֶזְרַח מִמָּקָם יִהְיֶה לָכֶם הַגֵּר הַגֵּר אֲתֶכֶם וְאֶהְבֶּתְ לּוֹ כְּמוֹךְ" (ויקרא, י"ט, ל"ד)

הלב מתקשה להכיל את הפשעים המחרידים שבוצעו ע"י חמאס ביום שבת ה- 7.10.2023 נגד אזרחים חפים מפשע בהם ילדים, נשים וקשישים. המראות והקולות בלתי נתפסים והכאב והאבל עצומים. ההתקפה הברוטלית לא הבדילה בין אוכלוסיות וגם בקרב הפליטים ישנם נפגעים ונעדרים. כמו כן, ישנן קהילות פליטים החיות באזורי הלחימה.

עלינו לוודא כי בהנגשת הטיפול והסיוע, אף קהילה לא נשארת מאחור.

בישראל חיים היום כ-70,000 מבקשי מקלט ופליטים וילדיהם, מרביתם מאריתריאה, אוקראינה וסודן. הם עזבו בחטף את משפחותיהם והשאירו מאחור את כל רכושם, כשהם נמלטים ממולדתם, בורחים משלטון צבאי אכזרי, ממלחמות, רצח עם, אונס, שוד ורצח. הם מתמודדים מדי יום עם נסיבות החיים הטראומטיות שמהן נחלצו, ומצויים גם בישראל במלחמת הישרדות.

א.ס.ף - ארגון סיוע לפליטים ומבקשי מקלט בישראל הוא ארגון שפועל על מנת לרכז את הסיוע לפליטים מתוך אמונה במחויבות ההיסטורית של החברה הישראלית כלפי פליטים. א.ס.ף פועלת משנת 2007 בשני מישורים מרכזיים: הענקת סיוע ותמיכה פסיכו-סוציאליים לפליטים ומבקשי המקלט וקידום הגנה על זכויות אוכלוסייה זו באמצעות העלאת מודעות בציבור וקידום זכויותיהם בפני רשויות המדינה. משרדי העמותה ממוקמים בדרום תל אביב, אך היא נותנת שירותים לפליטים ומבקשי מקלט מכל רחבי הארץ, לרבות מי שמתגוררים באזורי עימות, כשדרות, אשקלון וכו'.

מרבית הפונים לקבלת סיוע מהעמותה מגיעים מהקבוצות הפגיעות ביותר בקרב אוכלוסיית הפליטים: ניצולי עיניים, אנשים עם מוגבלות פיזית, נפגעי נפש, חולים, אנשים על רצף הזנות, דרי רחוב, משפחות חד הוריות, נשים הסובלות מאלימות במשפחה, בני נוער וקטינים ועוד. כמו כן, למעלה מ-52% מהפונים לקבלת סיוע מהעמותה הן נשים.

נכון למועד כתיבת המסמך להלן האתגרים והחסמים המרכזיים שזוהו בקרב קהילות הפליטים

- **פגיעות של קהילות "שקופות":** קהילות הפליטים הן הקהילות הכי מודרות ופגיעות כיום בחברה הישראלית. ישנה סכנה שגם במצבי סיכון וחירום קהילות אלה יהיו שקופות למסד ויודרו ממשאבים וסיוע. יש לזכור שהפליטים אינם זכאים ככלל לזכויות כלכליות וחברתיות, בהן קצבאות הביטוח הלאומי ומרבית שירותי הרווחה, ולכן רבים מהם אינם מוכרים כלל במחלקות לשירותים חברתיים ברשויות המקומיות שבהן הם מתגוררים או במוסד לביטוח לאומי. כמו כן, נוכח פרקטיקות ההשכרה הנהוגות בקרב בעלי דירות המשכירים לפליטים, רבים מהם לא רשומים ברשות המקומית כ"מחזיקים" בדירה שהם שוכרים ועל כן לא כלולים ברשימות התושבים של הרשויות המקומיות. נוכח האמור, רב הסיכון כי פליטים שנפגעו במלחמה או שנמצאים בסיכון עקב מגורים באזורי עימות ימצאו "מתחת לרדאר" ולא יקבלו סיוע והגנה מצילי חיים.

- **עד היום לא ערכו משרדי הממשלה מיפוי של המתפנים מקרב אוכלוסיות אלה ושל צורכיהם.**
יתרה מכך, הפלטפורמה הדיגיטלית "יחד" שהוקמה למיפוי המתפנים וצורכיהם השונים, אינה מאפשרת כיום למי שאינם נושאים מספר זהות בן 9 ספרות להירשם, ועל כן הם אינם יכולים למלא את טפסי המיפוי שהפלטפורמה מציעה לציבור המתפנים.
- **למרבית הפליטים ומבקשי המקלט אין מרחב מוגן נגיש:** מרבית הפליטים מתמודדים עם עוני קיצוני. הם שוכרים דירות באזורים מוחלשים, בדירות ישנות, בתנאי מחייה מורכבים (דירות קטנות וצפופות אשר לעיתים שוכנים בה בנוסף לתא המשפחתי דיירי משנה נוספים). רבים מצביעים על כך שבסביבת מגוריהם אין מרחב מוגן הנגיש להם.
- **אפשרויות מוגבלות עבור פליטים תושבי אזורי הלחימה להתפנות ולמצוא מקום מגורים חלופי ובטוח:** גם עבור ישראלים החיים באזורי הלחימה לא פשוט למצוא בעת הזו פתרונות דיור חלופיים ממסדיים. על אף שהחברה האזרחית והעסקית התגייסה באופן מעורר השראה, עבור פליטים הנעדרים עורף משפחתי והסובלים מאפליה והדרה גם בשגרה, הסיכוי לצאת מאזורי הלחימה ולמצוא פתרון מגורים חלופי, ולו זמנית כדי להתאווור, קטן במיוחד. בעבודתנו נתקלנו במספר מקרים שוברי לב של משפחות שפוננו מעוטף עזה ונתקלו בסירוב לקלוט אותם לאור מעמדם האזרחי. כמו כן, יש לא מעט מקומות שהביעו את נכונותם לקלוט רק מפונים יהודים.
- **שתי התוכניות סיוע פועלות כרגע למי שהתפנו מיישובי הדרום** אינן נגישות כיום למבקשי מקלט ופליטים: **סיוע כספי חד-פעמי למי שהתפנו מיישובים עד 7 ק"מ מעזה** ((סיוע של 1,000 ש"ח לאדם ותקרת 5,000 ש"ח למשפחה), **וסיוע כספי ממושך למתפנים מהדרום ומהצפון** - סיוע בסך 200 ש"ח למבוגר ליום ו-100 ש"ח לילד ליום. לפיכך, לעת הזאת, מבקשי המקלט שנאלצו לעזוב את בתיהם בדרום, אינם מקבלים כל סיוע כספי ומוצאים את עצמם במצוקה קשה ביותר.
- **אובדן פרנסה והיעדר רשת ביטחון:** פליטים רבים איבדו את מקומות העבודה שלהם במסעדות, קניונים ומקומות אחרים, ואין להם רשת ביטחון ממסדית להישען עליה משום שהם אינם זכאים לקצבאות ביטוח לאומי (לרבות דמי אבטלה וקצבת הבטחת הכנסה), ביטוח בריאות ממלכתי ומרבית שירותי הרווחה. ככל שהמשבר ימשך אנו צופות כי המצב הכלכלי של קהילות הפליטים יתדרדר - אי-הביטחון תזונתי, הרב ממילא בקרב קהילות אלה, יגדל, יגדל גם המחסור במוצרי יסוד לרבות חיתולים ופורמולת חלב ויתרבו גם הפניות בנושא היעדר יכולת לשלם את השכירות והחשש לפינוי. כך היה גם בתקופת הקורונה שבה קהילות נקלעו למשבר הומניטרי חמור.
- **צרכים הקשורים למצבי דחק בהם הקהילות נמצאות והשלכותיהם על בריאות נפשם:** השבת של ה-7 באוקטובר הייתה בין הימים הטראומטיים והמפחידים בהיסטוריה הישראלית. פליטים ומבקשי המקלט שרדו טראומות עבר קשות, מלחמות, רצח עם ומעשי זוועה אחרים שאילצו אותם לעזוב את בתיהם ולחפש הגנה בישראל. רבים מהם הגיעו לישראל לאחר שניצלו מסחר בבני אדם ועינויים ברוטליים. עבורם היו אלה גם ימים של שחזור טראומות והצפה של זיכרונות קשים מהעבר, מה שהגביר את מצוקת הקהילות הפגיעות גם ככה. מדובר בהיבט מורכב מאוד לאור זאת שהנגישות של הפליטים לשירותי בריאות הנפש גם בימים שבשגרה הינה מוגבלת ובימים אלה כמעט שלא קיימת.

- **היעדר נגישות לידע ומידע אמין:** הוראות השעה והנחיות פיקוד העורף אינן מוגששות באופן רשמי לחלק מהשפות הרלוונטיות לאוכלוסיית הפליטים. כמו כן, פעמים רבות הקהילות ניזונות ממידע המופץ ברשתות בלתי פורמליות, ע"י מקורות מידע שאינם אמינים ומוסמכים מה שמגביר את החרדה בקרב חברי הקהילות ומגדיל את פגיעותן.

נכון להיום הפעילות שלנו מתמקדת בשלושה תחומים מרכזיים

1. סיוע ישיר לקהילות הפגיעות ביותר - מאז פרוץ המלחמה העמותה תגברה את שגרת הליווי והתמיכה לפונים אליה. אנחנו רואים עלייה דרמטית במספר הפונים המלווים בא.ס.ף. נכון לאמצע נובמבר - ליווי של 1109 פליטים שהינה עלייה של 153% מהתקופה המקבילה בשנת 2022. כמו כן עליה של 71% בפניות של פליטים מאוקראינה.

- **שמירת שגרת ליווי ותמיכה של הפונים הפגיעים ביותר** - צוות המחלקה הפסיכוסוציאלית (לרבות העובדות הסוציאליות, צוות קבלת הקהל, המגשרים הקהילתיים וצוות תחום הנוער) ממשיך לתת מענה ותמיכה לפונים המלווים ע"י העמותה.

- **הרחבת שירותי תמיכה דרך מרכז הסנגור והתמיכה (קבלת הקהל)** - מהשבוע השני ללחימה עמותת א.ס.ף הרחיבה את קבלת הקהל שלה והעמידה קו חם טלפוני לטובת מתן מענה מותאם לקהילות בעת הזו.

- **הרחבת הסיוע ההומניטרי** - בשל ההשלכות הדרמטיות של המשבר על הקהילה כולה ובפרט על הפגיעים ביותר מקרבה במסגרת המשבר הנוכחי לא רק שאנו ממשיכים בפעילות השגרה אנו מרחיבים את הסיוע ההומניטרי בתקופה זו בכדי לצמצם את הפגיעה האנושה בקהילה. **במסגרת הנ"ל העמותה מחלקת מזון יבש, תחליפי חלב לתינוקות, חיתולים, סיוע כלכלי ועוד.**

- **מיפוי הפונים והמטופלים בא.ס.ף אשר גרים ביישובי עוטף עזה והסביבה** - ההערכות הן שכ- 1,200-1,000 פליטים התגוררו עד ה- 7.10 באזורי הלחימה בדרום (בעיקר בשדרות ובאשקלון). צוות העמותה פועל כדי להגיע לפליטים המתגוררים באזורי הלחימה ומי שמושפע ממנה ולהציע להם סיוע ותמיכה הומניטרי, נפשי ומעשי.

- **מיפוי הנעדרים מקרב קהילות הפליטים והעברת הפרטים שלהם לרשויות הרלוונטיות.**

- מיפוי סוגיות הומניטריות שקשורות למשבר (היעדר ביטחון תזונתי, צרכי דיור וצרכים פיננסיים) ובניית תוכניות התערבות מותאמות על מנת להפחית את מצוקת קהילות הפליטים, הן בטווח הקצר והן בטווח הארוך.

- מפגשי זום בשפות השונות לטובת תמיכה והנגשת מידע לקהלי יעד ספציפיים בהתאם למיפוי הצרכים: עד כה התקיימו 3 מפגשי זום, נגישי שפה ותרבות לקהילה הסודנית, האריתראית והאוקראינית. במפגשים השתתפו 88 משתתפים.

2. הנגשת מידע אמין לקהילות - הנגשת מידע עדכני ומיצוי זכויות לקהילות הפליטים לטובת הגברת הביטחון וחיזוק החוסן

הקהילתי - עמותת א.ס.א.ף פועלת להנגיש מידע ולעדכן את קהילות הפליטים בנוגע למידע, נהלים ועדכונים דחופים זאת באמצעות פיתוח תוכן עצמאי, תרגום הודעות רשמיות, הפצת הודעות של שותפים והנגשתן (למשל הוראות התמגנות). כמו כן, בהתבסס על המומחיות של א.ס.א.ף במתן תמיכה פסיכוסוציאלית לפליטים ומבקשי מקלט, העמותה מייצרת תוכן המיועד להפחתת רמת הדחק של הקהילות ומפיצה אותו (לדוגמה [שמירה על חוסן נפשי](#) ועוד). מרבית המידע שעמותת א.ס.א.ף כותבת, מפרסמת ו/או משתפת ניתן למצוא במסגרת: [דף הפייסבוק](#) של הפליטים בישראל [ובאתר א.ס.א.ף](#) (הקמנו דפים ייעודיים המנגישים מידע בשפות השונות).

3. פעילות ציבורית במטרה להנגיש זכויות ושירותים לפליטים ומבקשי מקלט בהתאם לצורכיהם בזמן המשבר - העמותה אוספת מידע ועורכת מיפוי של טיפול הרשויות בפליטים ומבקשי מקלט בעת המשבר ופועלת לשינוי המדיניות ככל שהיא מפלה אוכלוסייה זו אל מול תושבים ישראלים שנפגעו.

לדוגמה דרך [פנייה לשרי האוצר והרווחה](#) והתרעה אודות המצוקה הכלכלית של קהילת הפליטים ודרישה לכלול אותם בכל תוכנית סיוע, [פנייה לשר התיירות](#) בנוגע לאי מתן סיוע למפונים שהם מבקשי מקלט ופליטים, [פנייה לאו"ם](#) בשותפות עם ארגונים שותפים הפועלים למען זכויות אנשים עם מוגבלויות בדרישה לשחרור חטופים בהם אנשים בעלי מוגבלויות, פניות ל[עיריית אשקלון](#) ו[עיריית שדרות](#) בנושא הסיוע לתושבי העיר מבקשי המקלט ועוד.

ליבנו עם המשפחות השכולות ועם משפחות הפצועים, הנעדרים והשבויים ואנו מתפללות להשבת השבויים במהרה ולהחלמת הפצועים.

היום, יותר מתמיד אנחנו זקוקים לכם איתנו.

[להתנדבות](#) [לתרומה](#)

ניתן למצוא מידע נוסף ברשתות החברתיות של א.ס.ף. [בפייסבוק](#), [אינסטגרם](#) ו**[ברשת X](#)** (טוויטר).